

Údolí Oslavy a Chvojnice

Popis:

Evropsky významná lokalita Údolí Oslavy a Chvojnice na hranici krajů Vysočina a Jihomoravského se téměř úplně kryje se stejnojmennou přírodní rezervací chráněnou od roku 1974. Do soustavy NATURA 2000 byla zařazena z důvodu výskytu mechorostu dvouhrotce zeleného (*Dicranum viride*), orchideje jazýčku jaderský (*Himantoglossum adriaticum*), koniklece velkokvětého (*Pulsatilla grandis*), motýla přástevníka kostivalového (*Callimorpha quadripunctaria*) a drobné ryby vranky obecné (*Cottus gobio*) a sedmi různých typů společenstev, z toho tři lesních. Pro svou divokost a jedinečné přírodní scenerie je území častým a vyhledávaným turistickým cílem.

Podrobný popis:

Říční údolí leží při severovýchodním okraji Znojenské pahorkatiny, jejíž převážně plochý reliéf je narušován několika výraznými a hlubokými říčními údolními. V nich se objevují meandrovité i přímé úseky, rozsáhlé skalní výchozy a suťová pole. Podloží je budováno převážně vysoce metamorfovanými horninami moldanubika, hlavně granulytity náměšťsko-moravskokrumlovského tělesa, ve kterých se objevují tělesa tmavých hadců (serpentinitů). Přímo v údolí vystupují tmavé houževnaté amfibolity, někdy granátové. Ve východní části území se objevují méně metamorfované horniny moravské svorové zóny a olešnické

skupiny moravika. Kromě narůžovělých ortorul a migmatitů jsou časté muskovitové svory, ojediněle i krystalické vápence. Údolí Chvojnice pod Kralicemi proráží horninami moravika, především bítešskou okatou rulou, v níž jsou uloženy polohy tmavých amfibolitů (Kozí hřbety). Níže po proudu se objevují krystalické vápence a dolomity, vložky kvarcitů a grafitových hornin. Nejčastějším půdním typem jsou kambizemě, v nivách se vyskytují fluvizemě, na prudších svazích pak rankery a v okolí vystupujícího podloží mělké litozemě.

Nejčastějším typem lesních společenstev jsou hercynské dubohabřiny, které byly ale bohužel na lépe přístupných plošinách nahrazeny jehličnatými monokulturami. Místy se v nich objevují teplomilné druhy jako např. medovník meduňkolistý (*Mellitis melissophyllum*), hojně jsou i druhy typické pro karpatskou část Moravy jako ostřice chlupatá (*Carex pilosa*) či pryšec mandloňovitý (*Euphorbia amygdaloides*). U Kladerub se můžeme setkat s menšími porosty bikových i květnatých bučin. Častým společenstvem jsou suťové lesy nejčastěji v podobě lipových javořin, na výslunných stanovištích v horních částech svahů se objevují acidofilní bikové a teplomilné doubravy. Asi nejteplomilnější vegetaci hostí stráně v okolí Ketkovického hradu, kde se nachází i fragment dřínové doubravy, v brzkém jaru nápadný žlutě kvetoucími keři dřínu obecného (*Cornus mas*). Na skalních ostrožnách můžeme mluvit o druhově chudé vegetaci skalních borů. Skály hostí společenstva skalních štěrbin, vysokostébelných skalních terás a vegetace s kostřavou sivou (*Festuca pallens*). Podél řek se vyvinuly potoční olšiny a jaseniny, místy i porosty s vrbou křehkou (*Salix fragilis*), břehy hostí vegetaci s dominantní chrasticí rákosovitou (*Phalaris arundinacea*) a ostřicí banátskou (*Carex buekii*). V řece Oslavě roste lakušník vzplývavý (*Batrachium fluitans*). Náhradní nelesní vegetaci představují nivní louky v podobě více či méně degradovaných psárkových a pcháčovských luk. Severně od Senorad se nacházejí suché pastviny s výskytem koniklece velkokvětého (*Pulsatilla grandis*). Z těch nejzajímavějších rostlinných druhů území z bezlesích stanovišť je třeba zmínit křivatec český (*Gagea bohemica*), kakost krvavý (*Geranium sanguineum*), oman oko Kristovo (*Inula oculus-christi*), chrpu chlumní (*Centaurea triumfettii*), zvonek klubkatý (*Campanula glomerata*),

hvězdnicí chlumní (*Aster amellus*) a h. zlatovlásek (*A. linosyris*), lomikámen cibulkatý (*Saxifraga bulbifera*) a I. trojprstý (*S. tridactylites*), pryšec mnohobarvý (*Euphorbia epithymoides*), černýš hřebenitý (*Melampyrum cristatum*) a další. Pro lomikámen trsnatý křehký (*Saxifraga rosacea* subsp. *sponhemica*) rostoucí na suti se jedná o jedinou lokalitu na Moravě. Nápadná orchidej jazýček jadranský (*Himantoglossum adriaticum*) má v lůmku severně od Ketkovického hradu jedinou lokalitu v celé ČR. V lesních společenstvech rostou brambořík nachový (*Cyclamen purpurascens*), dymnivka plná (*Corydalis solida*), orchidejovité rostliny vemeník zelenavý (*Platanthera chlorantha*), okrotice bílá (*Cephalanthera damasonium*) a hlísník hnízdák (*Neottia nidus-avis*), dále lilie zlatohlavá (*Lilium martagon*), lýkovec jedovatý (*Daphne mezereum*), pryšec hranatý (*E. angulata*). Bohatá je flóra nižších rostlin, lišejníků a mechorostů, namátkou lze uvést vzácné druhy mechů *Grimmia plagiopodia*, *Didymodon acutus*, *Orthotricha lyellii* a *O. patens*. Druh dvouhrotec zelený (*Dicranum viride*) byl v území zjištěn zatím na jediném místě, a to v porostu hercynské dubohabřiny, suťového lesa a olšového luhu na pravém břehu Oslavy na lokalitě U Vlasáka. Populace roste hlavně ve spodních částech kmenů listnatých stromů, především olší, lip, dubů a habru.

Rozmanitost krajinného reliéfu podmiňuje i různorodost ekotopů, na kterých se zachovala přirozená živočišná společenstva. Pozoruhodný je výskyt teplomilných druhů měkkýšů *Valonia costata* a *Helicodonta obvoluta*. Okolí zříceniny Levnova je lokalitou řady xerothermních druhů hmyzu, např. pakudlanky *Mantispa styriaca*, ploskoroha *Ascalaphus macaronius*, ploštic *Odontoscelis fuliginosa*, *Ischnocoris hemipterus*, *Ceraleptus lividus*, *Legnotus limbosus* aj. Také intenzivním průzkumem fauny motýlů byla prokázána velmi vysoká druhová diverzita. Největší pozornost byla věnována synuzii motýlů listnatého lesa, výsledkem je prokázání hojného výskytu slimákovce *Heterogenea asella*, srpokřídlece *Sabra harpagula*, píďalek *Cyclophora porata*, *C. annulata*, *Lampropteryx suffumata*, *Eupithecia abbreviata*, můr *Pechipogo strigilata*, *Paracolax tristalis* a *Minucia lunaris*, které se mimo zachovalé lesní komplexy vyskytují jen jednotlivě. Vzácně zde byly zjištěny píďalky *Hydrelia blomeri*, jenž je potravně vázaná na jilm (*Ulmus* sp.), *Melananthia procellata* vázaná na plamének (*Clematis* sp.) nebo *Apeira syringaria* s vazbou na křovinatý podrost listnatého lesa. Skalní a lesostepní společenstva jsou refugiem např. lišaje *Proserpinus proserpina*, modráska *Scolitantides orion*, píďalek *Stegania cararia*, *Idea contiguarica*, *Perizoma hydrata*, *Tephрина arenacearia*, *Gnophos furvatus* či *Charissa ambiguata* a můr *Schrankia taenialis*, *Photedes extrema*, *Hoplodrina superstes* nebo *Hadena perplexa*. Zajímavým nálezem je drobný motýl *Chrysoesthia verrucosa*, který byl popsán teprve v roce 1999. Vlhčí stanoviště, především poblíž vlastního toku řeky Oslavy obývá např. lišejníkovce *Pelosia muscerda*, blýskavka *Atypha pulmonaris*, jedinečná je však především početná populace jasoně *Parnassius mnemosyne*. Relativně hojný je v území přástevník kostivalový (*Callimorpha quadripunctaria*). Bohatá je rovněž fauna brouků, z řady druhů lze uvést např. zdobence *Gnorimus nobilis*. Významná je ichtyofauna území. Kromě velmi početné populace vranky obecné (*Cottus gobio*) se zde vyskytuje hojně také mřenka mramorovaná (*Barbatula barbatula*), pstruh obecný (*Salmo trutta*), jelec proudník (*Leuciscus leuciscus*) a j. tloušť (*L. cephalus*). Ve stinných lesních žlabech žije mlok skvrnitý (*Salamandra salamandra*), v blízkém okolí řek užovka podplamatá (*Natrix tessellata*) a užovka obojková (*N. natrix*). V území pravidelně hnízdí ledňáček říční (*Alcedo atthis*), skorec vodní (*Cinclus cinclus*), holub doupňák (*Columba oenas*), krahujec obecný (*Accipiter nisus*), jestřáb lesní (*Accipiter gentilis*), puštík obecný (*Strix aluco*) a výr velký (*Bubo bubo*). Z drobných savců se zde vyskytuje např. rejsec černý (*Neomys anomalus*) a řada druhů netopýrů, např. netopýr černý (*Barbastella barbastellus*), netopýr ušatý (*Plecotus auritus*) a netopýr velký (*Myotis myotis*).

Atraktivnost území zvyšují i zbytky Ketkovického (Levnova) a Sedleckého hradu a Lamberka.

Region: Náměštsko Náměštsko Náměštsko Náměštsko Náměštsko Náměštsko Náměštsko
Náměštsko

Město: Sudice Sedlec Náměšť nad Oslavou Mohelno Kuroslepy Kralice nad Oslavou Kladeruby nad
Oslavou Březník

URL:

http://www.nature.cz/natura2000-design3/web_lokality.php?cast=1805&akce=karta&id=1000043176

Zpřístupnění: volně přístupné

Bezbariérový přístup: nedefinováno

GPS: 49°8'1.134"N, 16°13'19.407"E

Mapa: <http://maps.google.com/maps?q=49.1336483,16.2220575&z=12>

Obrázky:

